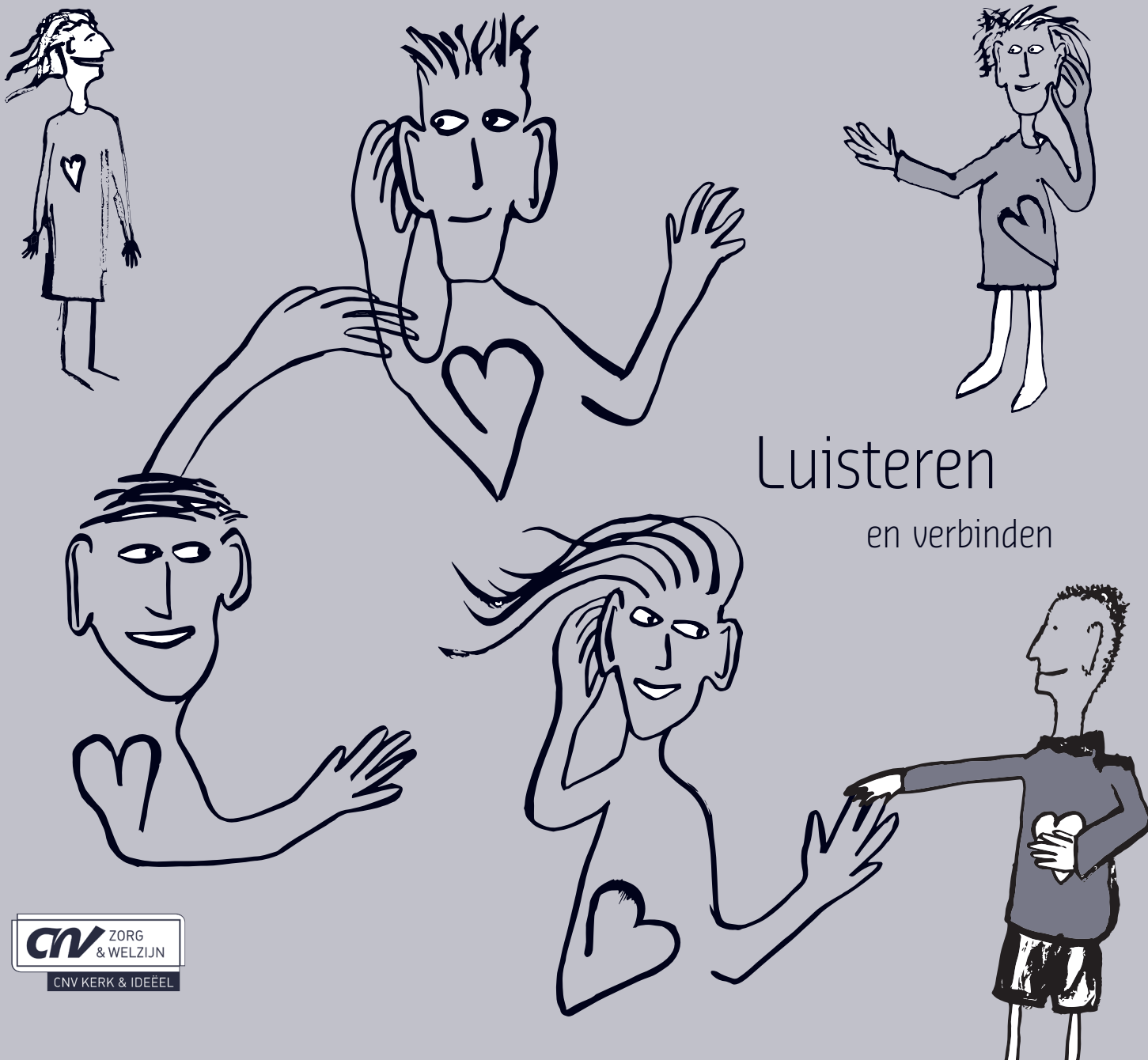

Kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van **CNV Kerk & Ideëel**

Postadres: Postbus 2510, 3500 GM Utrecht | Bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht

E rkpastoraalwerk@cnv.nl | I www.vpwinfo.nl

Luisteren
en verbinden

Wakker gekust

Een bijzonder moment waarin verleden, heden en toekomst elkaar raken. Ik sta in de kerk om een gespreksavond over het synodaal proces in te leiden. Opeens realiseer ik me dat ik op dezelfde plek, decennia eerder, lector was vanuit het jongerenkoor. Aan de balustrade van de koorzolder van mijn parochiekerk hing toen een spandoek met de tekst *Wij zijn de kerk*. Een persoonlijke herinnering van samen-op-weg-zijn-in-geloof op de plaats waar het zaadje van mijn roeping ontkiemde. Ze komen samen met mijn huidige taak in de parochie en “de weg van synodaliteit die God verwacht van de Kerk in het derde millennium” (woorden van paus Franciscus).

Samen ontdekken wat het geleefde geloof eigenlijk is

Dat spandoek hangt er al jaren niet meer. Ik was ook bijna vergeten dat het er ooit hing. Vergeten door de mist die zwaar op onze kerk drukt deze eeuw? Maar de inleiding van prof. Karim Schelkens in ons tweede VPW-webinar over het synodaal proces prikt voor mij dit wolkendek door. Zijn wij als gedoopten niet allen gelijkwaardige kinderen van God, en geroepen om deel te nemen aan het leven en de zending van de Kerk? Wij zijn Gods Volk onderweg, wij zijn samen de kerk! En alleen samen

onderweg, door Gods genade en de bijstand van de Heilige Geest, ontdekken we wat het geleefde geloof eigenlijk is.

Deze dynamische notie van samen kerk-zijn (een concentrisch model, betoogde Schelkens, waarvan de basis de grote cirkel van de gemeenschap van gedoopten is) heeft het de afgelopen jaren, ook in onze streken, afgelegd tegen een juridisch en hiërarchisch georiënteerd pyramide-vormig kerkmodel (dat vooral wortels in het 1e Vaticaans Concilie heeft). Er gaapt een grote kloof tussen de kerkleiding die zich vooral ziet als hoeder van de traditie en het gros van de gelovigen die omtrent leven en geloven op veel punten een heel ander aanvoelen hebben. Kan die kloof nog overbrugd worden? En zal dit synodale proces erbij helpen, of de tegenstellingen alleen maar scherper maken?

Er zal veel van afhangen of partijen in de kerk nog écht naar elkaar luisteren kunnen. Zr. Carine Devogelaere, coördinator van het *Vlaamse Interdiocesaan Pastoraal Beraad* (= het Pastoraal Overleg van vijf bisdommen) en ook inleider bij ons tweede webinar, is mede-auteur van een mooi boekje over het leren en doen van de synodale weg. Een écht synodale cultuur moet je met elkaar leren ontwikkelen. Die is geworteld in gebed, en kost tijd en moeite. Consensus zoeken en vinden over de grote vragen voor kerk en geloven in

deze tijd is dan ook veel meer dan met meerderheid van stemmen iets aan-nemen.

Hier ligt ook een uitdaging voor ons, in de parochies. We mogen ons afvragen wie bij ons aan het woord komen en het voor het zeggen hebben. En welke stemmen in het gesprek ontbreken. De mooiste opbrengst van onze webinars was daarom misschien wel dat enkele deelnemers uitspraken dat de synodale weg van groot belang is voor de toekomst van vitale, lokale geloofsge-meenschappen. We zijn door onze paus, initiator van het synodale proces, wakker gekust (mooi beeld van Holkje van der Veer o.p.). Nu maar vertrouwen dat de Geest waaien zal en ons aanvuurt om zelf ook synodaal aan de slag te gaan.

Marianne van Tricht
voorzitter

Leestip:

De synodale weg

Leren en doen

Carine Devogelaere en Erik Galle (Halewijn 2021)

INHOUD

Paus Franciscus roept gelovigen op om samen na te denken over de toekomst van de kerk via een synodaal proces. Hij noemt dit een oefening om te leren luisteren naar wat er bij mensen leeft en te komen tot een echte ontmoeting. We moeten er ons voor waken, zegt hij, omdat te doen vanuit de houding: We hebben het altijd zo gedaan. Het zal een trage en vermoeiende oefening zijn om echt te luisteren naar elkaar en naar de Heilige Geest.

Wat kom je tegen als je luistert? Wat vraagt het van jou? Wat krijg je te horen?

Koos Tolboom probeert pastoraat te bedrijven vanuit een luisterende houding en wijst daarbij op de rol van de bestuurs-gremia.

Peter Derks doet verslag van een uitvaart met een zeer divers publiek. Het was een uitdaging om de mens achter het verhaal te horen.

Voor *Esther van Rooijen* en *Wilfred Kemp* is muziek de ingang om te gaan luisteren met je hart. Met een groep mensen uit hun parochie gingen ze in gesprek.

Jos van Genugten en *Mirjam Dirkx* legden hun oor te luisteren bij antwoorden op de vraag: *Wat is er religieus in je leven?* en maken er een tentoonstelling van.

Deze vier praktijkverhalen inspireren *Tabitha van Krimpen* om te reflecteren over een luisterende houding.

DE PRAKTIJK

4 Luisterende houding in de praktijk van een parochie

Koos Tolboom

6 Daar waar liefde is

Peter Derks

8 Luisteren met je hart

Esther van Rooijen en *Wilfred Kemp*

10 Vertel me wie je bent

Mirjam Dirkx en *Jos van Genugten*

DE REFLECTIE

De ziel van een ander tot onthulling luisteren

12 Een luisterende houding

Tabitha van Krimpen

16 De oorlog in Oekraïne

Hartekreet van *Rob Leijesen*

17 Gedrukte versie van VPWinfo gaat stoppen

Het einde van een tijdperk

Guus Preuvo en *Jos Deckers*

DE RUBRIEKEN

18 Gelezen

Vurige liefde

Het geheim rond het Bloedig Bruidje van Welberg

Annemiek Biermans

20 Begeesterd

Op de pedalen

Johan Olling

22 Nieuws uit de VPW-en

24 Column

Boot!

Rob Lijesen

18 In juni weer een VPW-ontmoetings- en -studiedag

Elkaar eindelijk weer ontmoeten!

Luisterende houding in de praktijk van een parochie

Luisteren is in de Bijbel een cruciaal woord. Als er niet geluisterd wordt, is er geen communicatie mogelijk. Wordt er niet geluisterd, dan ontbreekt het ‘heen-en-weer’ waardoor communicatie echte communicatie wordt. Als pastoor in een grote parochie is die communicatie een voortdurende uitdaging, weet Koos Tolboom, pastoor van de Parochie van de H. Clara in Drachten e.o.

Als de mens en zijn vrouw in de Hof van Eden niet naar Gods vraag “Waar ben je?” (Gen.3,9) geluisterd zouden hebben, was Gods geschiedenis met hen op een doodlopende weg terechtgekomen. Wat zou er gebeurd zijn als dat jonge meisje Maria in Nazareth niet geluisterd zou hebben naar wat de engel Gabriël haar te zeggen had? Wat als de kleine Samuël op Gods roepstem niet gezegd zou hebben: “Spreek, Heer, uw dienaar luistert!” Dat is het verhaal van de Bijbel: Gods Woord en de mens die luistert en antwoord geeft. Het luisteren van de mens hoort in die zin echt bij Gods verhaal met de mensen. Zijn woorden zijn niet alleen maar een pijlenregen van boven naar beneden. Zijn woorden dagen uit tot luisteren. Dan begint Gods verhaal pas goed.

Eén op één Dat luisteren niet alleen in de Bijbel cruciaal is, maar ook in het pastoraat is de afgelopen halve eeuw meer dan genoeg benadrukt. Iedereen die een moderne theologieopleiding heeft genoten, weet dat en heeft met dat concept leren werken. Toch is het veel gemakkelijker om luisteren een duidelijk instrument te laten zijn in het persoonlijk pastoraat dan in het pastoraat dat ik als pastor bedrijf in de geloofsgemeenschap.

In het persoonlijk pastoraat zijn twee mensen met elkaar in gesprek: pastor en pastorant. De pastor zet de pastorant voorop. Hij/zij laat de ander naar voren komen met zijn/haar ervaringen. De pastor maakt zichzelf tot instrument om de ander verder te laten komen. Luisteren is altijd een luisteren tussen de regels door. Toch kom ik er niet altijd even ver mee. Mensen die alleen maar ‘zenden’, kan ik slecht teruggeven wat ik in hun woorden hebt beluisterd. Mijn luisteren als pastor is alleen maar vruchtbaar als de pastorant openstaat voor wat ik hem/haar teruggeef.

Luisteren is altijd
een luisteren
tussen de regels door

Koos Tolboom

Pastoor van de parochie
H. Clara van Assisi, Drachten-
Gorredijk-Oosterwolde-
Zorgvlied

DE PRAKTIJK

Luisterend pastoraat Ja, en dan ben ik ook pastor in het gewone weerbarstige parochiepastoraat. Ik probeer vanuit een luisterhouding het hele pastoraat gestalte te geven. Hoe doe je dat toch? Is er een manier van aanpak of een methode? Die methode heb ik nog niet gevonden of uitgevonden. Wat ik wel belangrijk vind, is dat de bestuursgremia goed bezet zijn en naar behoren functioneren. Krijg je dat in de tegenwoordige tijd voor elkaar, dan ben je al een hele piet. ‘Luisteren’ betekent in het contact met deze groepen dat ik opensta voor geluiden die ik opvang, die door me heengaan en waarvan ik uiteindelijk dan zeg: “Ja, hier kan ik iets mee”. Ook al oefen ik me in een luisterende houding, ik vraag me regelmatig af: hoeveel geluiden krijg ik eigenlijk op me af in een tijd waarin alleen een harde kern de parochie nog lijkt te willen dragen? Het is niet zo moeilijk om veel stilte te horen, als ik mijn oor te luisteren leg. Maar hoe interpreteer ik die stilte op een vruchtbare manier, zodat de geloofsgemeenschap er verder mee kan?

Attent Voor mij heeft luisteren te maken met attent-zijn. In de bestuursgremia, het parochie bestuur en de plaatselijke parochieraden, kom ik wel mensen tegen van wie ik aanvankelijk dacht dat ze geen rol van

Wees attent

op de rol die ieder speelt
in de geloofsgemeenschap

betekenis zouden spelen. Vroeger heb ik me een keer te veel laten leiden door die gedachte en dat heeft me toen nogal wat schade en schande opgeleverd. Ik heb geleerd dat die gedachte vaak niet overeenkomt met de realiteit. Wees attent op de rol die ieder speelt in de geloofsgemeenschap. Het luisteren van de parochie-

pastor in het gemeenschapspastoraat betekent dus ook het willen zien hoe verschillend de betekenis kan zijn die vrijwilligers en niet-vrijwilligers hebben voor het leven van de geloofsgemeenschap. Weet dat dat relevant is en dat je daar woorden aan moet geven. Immers: zo kan zichtbaar worden wat mensen voor de geloofsgemeenschap betekenen en zo kan het ook vruchtbaar worden.

Kwesties Al ongeveer dertig jaar zit ik in het pastorale ambacht. Ik heb al heel wat ‘grote kwesties’ langs zien komen: conflicten, grotere en kleinere, die zich nu eenmaal in een parochie voordoen en die om een oplossing vragen. Soms lukt dat gelukkig, maar vaak genoeg moet je genoeg nemen met een status quo. Wat betekent ‘luisteren’ nog in grote kwesties?

De verschillende partijen moeten worden gehoord, en dan mag je hopen dat degene die het op zich neemt om te ‘horen’ ook echt het fingerspitzengefühl heeft van echt te kunnen luisteren. Je hoopt dat de strijdende partijen nog in staat zijn te luisteren naar elkaar, maar het is vaak zo dat dat al een gepasseerd station is. Waar ik als pastor dan op uit ben (en dat zit dan bij voortduring in mijn achterhoofd): wie weet komt er later nog eens een moment van echt luisteren naar elkaar en kan er dan – veel later – gerepareerd worden wat nu aan schade is opgelopen.

Daar waar liefde is

Een welzijnsorganisatie belt. Of hij mevrouw 'Jansen' wil bezoeken. Peter Derks, pastoraal werker in de Parochie Peerke Donders in Tilburg, belt mevrouw op en vraagt of ze een bezoekje op prijs stelt. "Ja hoor, je bent altijd welkom om eens een kop koffie te drinken". En zo begint een bijzonder contact, dat met de uitvaart van deze mevrouw zou eindigen.

Er zijn al heel wat vrijwilligers op bezoek geweest. Maar na één of twee bezoekjes laten die niets meer van zich weten. En dan staat ze weer alleen. Ja, mensen in de buurt bezoeken haar wel. Ze heeft wat vriendinnen. En ook met haar directe burens heeft ze een goed contact. "Maar als ze gaan, sta ik weer alleen!" schreeuwt ze haar onmacht uit. "En de avonden duren zo lang! Als de kortste dag maar weer voorbij is...", verzucht ze. Ze krijgt mijn telefoonnummer. Ze mag me altijd bellen als het haar te zwaar is.

Telefoon Het is meestal de zaterdagavond of de zondagavond waarop ze belt, zo rond negen uur. Ik zie dan op mijn telefoon dat mevrouw het is en zonder me meteen af in mijn huis. Een half uurtje met haar praten. Luisteren naar haar onmacht. Horen wie haar vandaag bezocht hebben en beamen dat deze dag weer zo lang is. Spreken over het verdriet van het heengaan van haar enige zoon en van haar man: te veel in een te korte tijd. Er vallen stiltes. Het is zoeken naar houvast. Zou er nog iets Meer zijn? Iemand?

Bezoek Ik ga weer bij haar op bezoek. Mensen vragen of de urnen van man en zoon nog op de kast moeten blijven staan. Mensen vragen of ze niet zou verhuizen, naar een plek waar veel meer ouderen zijn. "Wat vind jij,

Peter?". Veel adviezen. "Maar niemand snapt het! Ze weten niet wat echt alleen zijn is".

Man en zoon hebben geen kerkelijke uitvaart gehad. Maar mevrouw gaat regelmatig naar de kerk. Je ziet nog eens iemand. Een kop koffie na de viering – nog voor de tijd van corona – en dan is het al snel 12 uur. De zondag is dan al op de helft.

In de tijd dat ik haar leerde kennen heb ik af en toe gedacht: deze vrouw gaat zichzelf wat aandoen. Als ze op zaterdagavond belde, tastte ik voorzichtig af hoe ze er echt voor stond. Maar geleidelijk aan merkte ik dat mevrouw toch sterk was. Ze deed haar uiterste best om er iets van te maken en de manier waarop ze haar rouw beleefde, veranderde. De urnen plaatste ze op een gegeven moment op een kast in een slaapkamertje.

Ziek En dan wordt ze ziek. Lichamelijk ziek. Het is coronatijd. Kort voor die tijd komt er een nieuwe vrijwilliger in beeld. Deze man blijkt een volhouder. Hij houdt het uit bij de onmacht van mevrouw. Eerst belt hij haar een aantal keren. Dan gaat hij haar bezoeken op anderhalve meter afstand. Steeds vaker. Hij is haar chauffeur voor vrijwel alle ziekenhuisbezoeken. Hij is aanwezig bij gesprekken met artsen en legt daarna in het ziekenhuisrestaurant nog een keer geduldig uit wat er aan de hand is. Hij slaapt zelfs een keer in haar huis als ze het echt niet meer aan kan. Mevrouw gaat hard achteruit.

Haar nieuwe mantelzorger belt me. "Peter, heb je er al eens over gedacht om te spreken over een ziekenzegening?" Ik ben een beetje verrast. Past dat nu? Past dat bij haar? We brengen het ter sprake. En mevrouw geeft aan: "Ja zeker, dat wil ik wel!"

De dagen voor de ziekenzegening kom ik er nog een paar keer, samen met mijn vrouw, die geestelijk verzor-

ger is. We zijn geraakt door haar kracht. Deze vrouw wil nog heel graag leven! En hoewel ze veel inlevert, twinkelen haar ogen. Ik vraag aan mijn vrouw: “Doe jij de ziekenzegening? Mogelijk kan ik later het afscheidsritueel leiden”.

Ziekenzege Bij de ziekenzege is de huiskamer gevuld met mensen die heel veel voor mevrouw hebben betekend. Ze hebben weinig met kerk en een ziekenzege is hen helemaal vreemd. Dat gaat nog het meest op voor haar neef. Maar hij is hier graag voor zijn tante. Ze zijn gek op elkaar!

Tijdens de ziekenzege gaat het er over dat mevrouw ‘misschien wel’ naar haar man en zoon gaat. Daar reageert ze op: “Nou, dat zou ik dan hopen! Als dat toch waar zou zijn! Nee, dat moeten we nog maar eens zien!” Er wordt door alle tranen heen hard gelachen. We reiken communie uit. Haar lieve, stoere neef zegt: “Nou, dat hoef ik niet. Ik heb net al een hele grote gehad”. “Een hele grote?” “Ja, een pizza!”.

Voor een buitenstaander zou dit banaal kunnen klinken. Maar meneer is de onschuld zelve. Dwars door al zijn tatoeages heen straalt hij één en al liefde uit. Uit zijn kleine hartje en zijn grote lijf spreekt een enorme betrokkenheid. Zijn betrokkenheid doet iets van God aanwezig voelen. Ik ervaar hem als instrument van

Peter Derks
pastoraal werker in de
Parochie Peerke Donders
in Tilburg

DE PRAKTIJK

Gods liefde en vrede. Meneer is als een vroedvrouw die vanuit zijn ontwapenend gedrag zijn tante laat lachen en helpt los te laten wat niet vast te houden is. Hij is een vrije, begeesterde mens. Hij maakt los wat een pastor amper los maken kan (ab-solve!).

Iedereen is diep geraakt door deze ziekenzege die we samen gegeven hebben. ‘God gebeurde’, bedenk ik na afloop, diep geroerd. De dood is geen absolute grens meer.

Dwars door al zijn tatoeages heen
straalt hij één en al liefde uit

Uit zijn kleine hartje en
zijn grote lijf spreekt een
enorme betrokkenheid

God is er Tijdens haar kerkelijke uitvaart hebben weinig naasten behoefte om iets te doen ‘op dat altaar’. Een uitvaart vrijwel geheel volgens de RK traditie. Bij de condoleance is de neef van mevrouw blij en dankbaar: “Wat hebben jullie mijn tante een mooie uitvaart gegeven. Dit paste toch helemaal bij haar!”

Dat zat hem in mijn ogen, niet in de woorden die gesproken zijn, en ook niet in heel bepaalde rituelen of het uitreiken van de communie. Maar het had eerder te maken met wat niet gezegd werd. De naam van God werd genoemd en ieder voelde ruimte om er op een eigen manier te mogen zijn. Deze uitvaart heeft haar vrienden en mantelzorgers opnieuw dicht bij elkaar gebracht. Die wij God noemen was er wel bij, maar dat werd niet bepaald door het geloof van alle betrokkenen. Die wij God noemen is er altijd bij:
Daar waar liefde is en vrede, daar is God!

Luisteren met je hart

Religie en muziek hebben veel met elkaar gemeen. Allebei proberen ze uitdrukking te geven aan zaken en gemoedstoestanden die niet in woorden te vangen zijn. Esther van Rooijen en Wilfred Kemp namen het initiatief om in hun geloofsgemeenschap beide met elkaar te verbinden.

Veel mensen voelen zich machteloos, als ze overvallen worden door emoties van groot verdriet om het gemis van een dierbare, maar ook van grote vreugde bij de geboorte van een kind. De Kerk reikt rituelen aan die je helpen de emoties vorm te geven, ze een plek te geven en – ook niet onbelangrijk – ze te delen met anderen. Muziek doet hetzelfde. Je kunt geraakt worden door een mooi lied of instrumentaal stuk, omdat het je een gevoel van herkenning geeft. Muziek is, meer dan welke andere kunstvorm, in staat rechtstreeks je hart te raken. En zelfs meer dan dat. Behalve het hart raken kan muziek ook een gesloten hart openen, zodat ingehouden emoties weer kunnen gaan stromen.

Luisteren... Het is een belangrijke taak van een geloofsgemeenschap om te luisteren naar wat mensen bezighoudt, wat ze belangrijk vinden, wat hun ziel beroert. En ook is de geloofsgemeenschap de plek bij uitstek waar mensen emoties kunnen delen met elkaar. Zo ontstaat herkenning, erkenning van wat er in jou leeft. Dat biedt troost. Bij onze zoektocht hoe we een vitale geloofsgemeenschap kunnen blijven, heeft een aantal mensen zich met elkaar verbonden in *Ontmoeten Ráákt*. Mensen die Gods woord in de praktijk willen brengen door middel van activiteiten met ontmoetingen die raken. Luisteren naar en met elkaar praten over muziek blijkt een mooie manier te zijn om dat te doen. Bijna iedereen heeft wel muziek die hem of haar troost heeft gebracht in moei-

lijke perioden. Sommigen hebben zelfs al een lijst klaarliggen van muziek die ze willen laten horen bij hun uitvaart. Bijna altijd is dat muziek die iets uitdrukt van wat voor die mensen van wezenlijk belang is in hun leven.

... **met je hart** Toen er door de pandemie niet samen gezongen mocht worden in de vieringen, werd er onder andere gebruik gemaakt van prachtige luisterliederen. Een lied of muziek is eigenlijk een soort verhaal. Ieder heeft er eigen gedachten en emoties bij. Er zijn veel mooie liederen waarvan men het bestaan niet eens weet. En er zijn prachtige liedteksten die je graag met anderen zou willen delen. Zo kwamen we op het idee om mensen, van binnen en buiten onze geloofsgemeenschap van Montfoort-Linschoten, de mogelijkheid te bieden om dit samen te beleven. Daarom zijn we begonnen met het organiseren van avonden onder de titel: Luisteren met je hart. Meestal kiezen we een thema, bijvoorbeeld Allerzielen. Aan mensen die zich aanmelden wordt gevraagd om muziek mee te nemen die hen raakt. Dat kan muziek zijn die gespeeld is op de uitvaart van een dierbare of muziek die ze zelf willen laten horen op hun eigen uitvaart. Maar het kan ook een vrolijke wals van Strauss zijn, die iemand op moeilijke momenten steeds weer laat voelen hoe mooi het leven kan zijn.

Werkwijze Op de avonden komen gemiddeld 25 mensen. Meer is ook niet wenselijk, omdat er sprake moet zijn van een zekere intimiteit. Iedereen wordt gevraagd van tevoren muziekkeuze door te geven die hem of haar raakt. Niet iedereen wil of durft dat. Daarom

bestaat ook de mogelijkheid om alleen te komen luisteren. De ervaring leert inmiddels dat er op een avond ruimte is voor ongeveer 12-14 muziekstukken.

De stukken worden in de voorbereiding op de avond op volgorde gezet. Hierbij wordt rekening gehouden met een goede mix. Teveel zware stukken achter elkaar is niet aan te bevelen. Mensen worden uitgenodigd iets te vertellen over hun muziekkeuze. In ons geval vertelt KRO-NCRV presentator en lid van onze geloofsgemeenschap, Wilfred Kemp, iets meer over de tekst van het gekozen lied of de oorsprong van het klassieke werk dat gekozen werd. Vervolgens wordt er gezamenlijk naar het stuk geluisterd. Als het een lied betreft, wordt de tekst – als het moet in vertaling – geprojecteerd op een scherm. Dat geeft soms een extra dimensie wanneer het anderstalig is.

Als het stuk ten einde is, is er een korte stilte. Daarna is er gelegenheid om te reageren. Wat doet het gekozen lied met de anderen? Werden ze geraakt, zo ja, waardoor precies? Was het een regel in de tekst of enkel de muziek? Was er herkenning?

Gekend Een voorbeeld: Iemand koos voor het lied “Ken je mij” van Huub Oosterhuis, gezongen door zijn dochter Trijntje. De persoon die het koos vertelde dat zij zich vaak niet gekend voelde en het ook moeilijk vond zich te laten kennen. Dat leidde in haar leven regelmatig tot misverstanden en teleurstellingen. Het was voor haar

Esther van Rooijen en Wilfred Kemp

Wilfred is theoloog. Beiden zijn vrijwilliger in de geloofsgemeenschap van Montfoort-Linschoten

DE PRAKTIJK

een grote opluchting deze ervaring met anderen te delen. Ze bleek niet de enige die kampte met dit probleem. Het leidde ook tot een mooi geloofsgesprek over de vraag hoe belangrijk het is je bij naam en toenaam gekend te weten en hoe het besef dat de Eeuwige je kent, misschien nog wel beter dan jezelf, een grote troost kan zijn. Psalm 139 werd geciteerd: “Gij peilt mijn hart, Gij doorgrondt mij. Gij weet mijn gaan en mijn staan.”

Wat doet het gekozen lied met de anderen? Werden ze geraakt, zo ja, waardoor precies?

De avonden *Luisteren met je hart* leveren heel vaak mooie en in sommige vallen ook emotionele gesprekken op. Alleen al het feit dat een geloofsgemeenschap een mogelijkheid creëert waarin mensen hun emoties kunnen delen, wordt als buitengewoon waardevol ervaren. Een week na zo'n avond vertelde één van de deelnemers ons dat ze pas om twee uur 's nachts in slaap viel. “Het heeft me zoveel kracht en inspiratie gegeven. Het heeft me echt geraakt”, zei ze stralend.

Voor ons als organisatoren is het overweldigend. Er is een mooie verscheidenheid aan mensen en liederen. Hun emoties en verhalen raken ons echt. Hier is duidelijk behoefte aan. Iedere deelnemer krijgt naderhand een playlist met daarop alle liederen van die avond. Dan kunnen ze die thuis terug luisteren. De liederen kunnen later ook een plaats krijgen in onze vieringen.

Vertel me wie je bent

Ruim twee jaar geleden was er een brainstormavond bij de zusters Norbertinessen van Priorij St Catharinadal in Oosterhout. In 2021 wilden zij bij gelegenheid van hun 750 jarig bestaan een feestelijk programma samenstellen rond de toekomst van het religieuze leven. Deze vraag klonk Mirjam Dirkx en Jos van Genugten van de Levensboom nogal massief in de oren.

Als we het nu eens omdraaien, dachten we. Niet dé toekomst van hét religieuze leven, maar als we nu eens op zoek gaan naar religiositeit buiten de geijkte kaders van parochies, protestantse gemeenten en klooster. Als we nu eens een aantal mensen de vraag zouden voorleggen: Wat is er religieus in jouw leven?, dan krijgen we ervaringsverhalen op tafel. Dat zou wel eens een kleurrijk pakket kunnen zijn. Toch was er een bedenking bij de vraag. Hoe wordt het woord ‘religieus’ verstaan? Uit onze praktijk kennen we de verhalen dat het woord ‘religieus’ eerder afsluit dan opent, omdat het wordt vereenzelvigd met een kerkelijk instituut. We sloten de vraag uit te breiden naar ‘Wat is er religieus, spiritueel of heilig in jouw leven?’ en de keuze van de passende vraag aan de deelnemers over te laten.

Deelnemers We benaderden mensen uit onze directe omgeving. We volgden daarbij ons gevoel: Wie zou wat met deze vragen kunnen? Namen en gezichten uit onze buurt, vriendenkring en familie passeerden de revue, maar ook verre kennissen en cliënten uit onze praktijk lichtten ineens op. Vrouwen en mannen, waren het, oude en jong met een heel verschillend palet aan be-roepen. We stuurden hen een brief waarin we ze uitnodigden om mee te werken aan een tentoonstelling in Sint Catharinadal bij de zusters Norbertinessen. We daagden ze uit om in een korte tekst een van de vragen te beantwoorden en er een beeld bij te zoeken. Tekst en beeld worden vormgegeven in een poster. Zo zal er een tentoonstelling ontstaan van ongeveer 25 posters.

De reacties waren bijzonder. Waarom denk je aan mij? Zo'n vraag heb ik mezelf nog nooit gesteld? Ik voel me vereerd. Denk je dat ik dat kan? De vraag alleen al bracht een innerlijk beweging op gang. Wie deze vraag nog nooit gesteld had, ging op avontuur op onbekend gebied. Velen namen de uitdaging aan. Anderen zeiden toch maar nee. Tijd speelde bij een paar mensen een rol. Maar ook waren er die hun 'nee' motiveerden met "Het komt zo dichtbij. Op dit moment staat mijn leven op z'n kop. Het is te pijnlijk en te verwarrend om hiermee bezig te zijn.

Mirjam Dirkx en Jos van Genugten
zijn eigenaar van De Levensboom, praktijk
voor zingeving, spiritualiteit en leiderschap.
www.delevensboom.net

Het gaat over mijn fundamenten en die staan op schud-
den.” Deze reacties maakte ons er nog attenter op hoe
diepgaand en persoonlijk deze vraag was.

Gesprekken Onze vraag leverde eerst reacties op via de
mail. Er werd hard over nagedacht en de bevindingen
werden opgeschreven, soms een aantal A4-tjes lang.
Het waren heel persoonlijke verhalen. Iemand schreef:
“Toen ik erover na ging denken, kwam er telkens een
zinnetje terug dat mijn vader vroeger tegen mij zei. Ik
merk nu pas wat voor invloed dat zinnetje in mijn leven
heeft gehad. De verhouding met mijn vader was niet zo
positief. Maar door dat ene zinnetje kan ik ineens een
andere kant van hem zien. Wat helend is dat!”.

De vraag naar het religieuze blijkt de vraag naar wie je zelf bent en wie de ander is

Een ander voorbeeld: een goede vriendin nodigde ons
uit om in Nijmegen een tentoonstelling te bezoeken
van een Syrische vluchteling en kunstenaar. Hij hoorde
onze plannen aan en schreef mee in het Arabisch – van
rechts naar links dus – vervolgens vertaald in het
Engels. “Ik doe mee” zei hij “met mijn schilderij over
herinnering en hoop”.

Aangezien op de poster een korte, krachtige tekst moet
komen te staan, volgde met iedere deelnemer een ge-
sprek om tot de kern te komen. Hoe heerlijk waren
deze ontmoetingen! Ook voor onszelf waren deze ge-
sprekken zeer inspirerend. “Vertel eens” was vaak de
beginzin en na een uur voelden we ons aan beide kan-
ten van de tafel een rijker mens.

Onverwachte kijkjes mochten we krijgen in het leven
van anderen. De man van de sportles bleek twijfel tot

levenskunst te hebben verheven. De vrijwilligster in een
natuurproject kwam door een stervende vriendin weer
uit bij haar fascinatie voor leven en dood. De advocate
die de kleine lettertjes moet bewaken, heeft het nodig
om zich in de bergen één te voelen met al wat er is. De
H.R. coach kan niet zonder haar culturele en religieuze
wortels.

Vertel me wie je bent Het is een verrassing dat de vraag
naar het heilige, spirituele of religieuze in je leven uit-
loopt op een beschrijving van het hele intieme en per-
sonlijke ervaringen. De vraag naar het religieuze blijkt
de vraag naar wie je zelf bent en wie de ander is. Hier
klinkt voor ons het dubbelgebod van de liefde uit de
bijbel: van God houden met alles wat je hebt en bent en
van je naaste als jezelf. Eén van de deelnemers, een
jonge ondernemer, beschrijft hoe hij in een training van
persoonlijk leiderschap een opdracht kreeg om te ver-
tellen wie hij was. Hoe langer de oefening duurde, hoe
meer er werd afgepeld van zaken die de buitenkant ble-
ken. Het bracht hem bij zijn eigen kern en bij wat hij als
zijn roeping ziet. De titel van zijn poster is de titel van
de tentoonstelling geworden.

En verder Het project is nog niet afgerond. We zijn nog
volop in productie. Maar met ontroering kijken we wat
er nu tevoorschijn komt. De posters met tekst en door
de deelnemers gekozen beeld worden professioneel
vormgegeven. En omdat de korte tekst soms te weinig
is om het hele verhaal te vertellen, is er ook de moge-
lijkheid om via een QR code een filmpje, audiobestand,
foto of langere tekst toe te voegen.

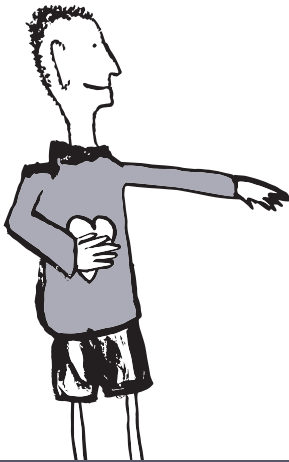
Op 14 mei moet het allemaal af zijn. Dan is de officiële
opening met een feestelijk middagprogramma. De ten-
toonstelling is tot half juni te bezoeken in Sint
Catharinadal. Daarna is de tentoonstelling beschikbaar
voor andere geïnteresseerden. Scan voor nadere infor-
matie en de mogelijkheden voor parochies de QRcode
op de linkerpagina.

De ziel van een ander tot onthulling luisteren

Een luisterende houding

“Met veel plezier heb ik de inspirerende praktijkartikelen uit dit blad gelezen. Stuk voor stuk zijn het mooie en unieke verhalen die recht doen aan wat er écht leeft bij mensen. De verhalen laten zien dat er vanuit het pastoraat op een mooie en creatieve manier handreikingen worden gedaan om de mens en zijn/haar verhaal te zien en helemaal te erkennen.”

Luisteren is daarbij essentieel, is de overtuiging van Tabitha van Krimpen, Jonge Theoloog des Vaderlands.

In dit reflecterende artikel ga ik in op het belang van luisteren: luisteren als kunst, luisteren als rebelse daad, luisteren als manier om te blijven te midden van eenzaamheid en verdriet en luisteren naar muziek. Afrondend deel ik iets over ‘bottom-up theologie’ en het belang van luisteren binnen en buiten de kerk.

Tabitha van Krimpen

Zij studeerde bedrijfskunde en is haar master theologie aan het afronden.

In 2022 is zij de *Jonge Theoloog des Vaderlands*.

tabithavankrimpen.nl/

De ander tevoorschijn luisteren

Koos Tolboom schrijft over ‘luisterend pastoraat’. Bij mijn studie theologie gaat het bij pastoraat over ‘de ander tevoorschijn luisteren’, een uitspraak die me raakte. Hoe kun je zo luisteren dat er iets wordt blootgelegd, dat de ander tevoorschijn komt? De ziel van een ander tot onthulling luisteren zou weleens de grootste dienst kunnen zijn die je een ander kunt bewijzen, zo las ik ergens.

Henri Nouwen over luisteren

Toch is luisteren niet zo makkelijk als gedacht. Luisteren is een kunst. Koos Tolboom spreekt over het oefenen van

een luisterende houding. Theoloog en priester Henri Nouwen (1932-1996) is een grote inspiratiebron voor mij en ook hij ziet luisteren als een oefening.

Hij schrijft: “Luisteren is heel moeilijk. Om te luisteren moet je innerlijk stevig staan en jezelf niet meer hoeven te bewijzen met praten en argumenteren. Wie echt kan luisteren, hoeft niet meer zo nodig opgemerkt te worden. Zo iemand is vrij om te ontvangen, te verwelkomen, te aanvaarden. Luisteren is veel meer dan een ander laten uitpraten om daarna weer antwoord te kunnen geven. Luisteren betekent dat je aandacht

voor de ander hebt en die ander opneemt in jouw bestaan. Het mooie aan luisteren is dat degene naar wie je luistert zich erkend begint te voelen, en zichzelf en zijn eigen verhaal meer serieus gaat nemen. Luisteren is een soort geestelijke gastvrijheid. Je biedt de ander vriendschap aan, dieper inzicht, en het vermogen om samen stil te zijn.”¹

Luisterend leiderschap

Niet alleen is luisteren een oefening, het is dus volgens Henri Nouwen ook geestelijke gastvrijheid. Toch leven we in een tijd waarin luisteren niet echt populair is. Snelle statements en me-

ningen doen het over het algemeen beter dan nuance, bedachtzaamheid en het midden. Voor velen is zelfprofilering belangrijk en de vraag “Wie

De ziel van een ander tot onthulling luisteren zou weleens

de grootste dienst kunnen zijn die je een ander kunt bewijzen

ben je?” wordt al snel opgevat als “Wat doe je?” Ik zie bijvoorbeeld op LinkedIn dat mensen over elkaars heen buitelen om wel niet te laten zien hoe succesvol ze zijn. Maar ook zelf vind ik het soms lastig hoe ik omga met de titel van *Jonge Theoloog des Vaderlands*. Soms, zoals bij een gespreksgroep bij de kerk waar ik sinds kort lid ben, kies ik ervoor om niet over

mijn titel te vertellen. Zo'n label kan namelijk een gelijkwaardig gesprek van mens tot mens en van hart tot hart in de weg staan, zo is mijn ervaring.

Diagnose

Juist in die context van zelfprofilering kan luisteren een rebelse daad zijn, een tegengeluid in een schreeuwerige samenleving. Luisteren gaat ook over diagnose, ‘διάγνῶσις’ in het Grieks. Dia betekent ‘uiteen, doorheen’ en gnose komt van ‘gnosis’: kennis, te weten komen, begrijpen. Diagnose betekent dan uit elkaar kennen, onderscheiden. Het gaat om iemand écht

kunnen zien en hoofd- van deelzaken kunnen onderscheiden.

De pastor maakt zichzelf dan tot instrument om de ander verder te laten komen, zoals Koos schrijft, en dat is denk ik enorm waardevol. Ik moet ook denken aan het prachtige boek *De nacht van de biechtvader* waarin de Tsjechische priester en hoogleraar Tomáš Halík zijn ‘biechtvaderervaringen’ bespreekt. Hij vertelt hoe hij tussen de regels door probeert te luisteren, probeert te onderscheiden en een woord van troost of bemoediging te spreken.

Eenzaamheid

Toch is het aannemen van een luisterende houding zeker niet alleen aan de pastor voorbehouden. Met veel bewondering las ik het artikel van Peter

Het gaat over het verlangen naar verbondenheid,

naar het geven en ontvangen van liefde, naar huid-op-huid contact

Derks over mevrouw ‘Jansen’ en de vrijwilliger die tot het eind toe voor haar zorgt. In het verhaal hoor ik een vrouw die eenzaam is. Een vrouw die verlangt naar ontmoeting, naar gesprek en die begrepen wil worden.

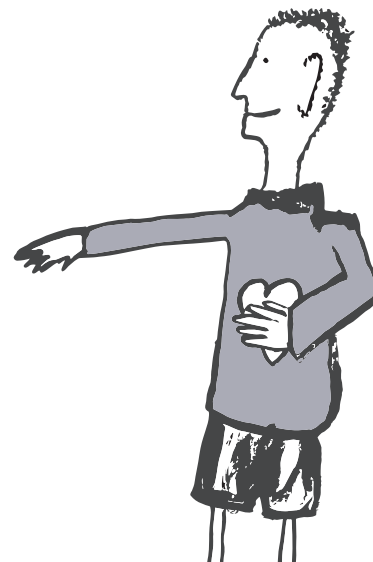
Deze mevrouw staat niet op zichzelf en in 2020 gaf maar liefst 47% van de Nederlandse volwassenen aan eenzaam te zijn². Vaak wordt over eenzaamheid gesproken als een subjectieve ervaring; iemand heeft minder contacten dan gewenst. Daarbij wordt vergeten dat eenzaamheid ook een existentiële dimensie heeft. Het gaat over verlangen, en zo ook bij deze mevrouw. Het gaat over het verlangen naar verbondenheid, naar het geven en ontvangen van liefde, naar huid-op-huid contact. Verlangen naar gekend worden, zoals in het artikel van Esther van Rooijen en Wilfred Kemp zo treffend naar voren komt. Wanneer dit verlangen on vervuld blijft, is er verdriet en ‘huidhonger’ wanneer de aanraking uitblijft. Maar juist dan is het de uitdaging om te blijven, zoals collega en Theoloog des Vaderlands Thomas Quartier schrijft in zijn nieuwste boek.

Het is lastig om te blijven
luisteren, om hetzelfde
verhaal een
aantal keer te
horen en er
gewoon te zijn

Leven zonder oplossing

Als de hedendaagse mens geconfronteerd wordt met lijden, met verlies, verdriet en eenzaamheid, is het lastig om niet in de actiemodes te gaan en met snelle oplossingen te komen. Ook mevrouw ‘Jansen’ krijgt veel ongevraagde adviezen. Ik herken het van het verlies van mijn vader, nog geen tweeënhalf jaar geleden. Het is een opgave voor vrienden en familie om om te gaan met verlies en gemis waar geen antwoord voor is. Het is lastig om te blijven luisteren, om hetzelfde verhaal een aantal keer te horen en er gewoon te zijn. Maar ook zelf vind ik het lastig om bij mijn moeder te blijven en haar verdriet echt mee te voelen. Ik moet ook denken aan de Bijbelse Job die worstelde en zijn vragen uitschreeuwde naar God, zonder een bevredigend antwoord te krijgen.

Leven zonder oplossing is de passende titel van het boek dat predikant Ad van Nieuwpoort over Job schreef.

Luisteren naar muziek

Ook muziek kan helpen om te leren leven zonder oplossing. Muziek kan soms verwoorden wat we anders niet kunnen uitspreken. “Ben ik door jou, zonder schaamte, gezien, genomen, door niemand minder?” zo zingt Trijntje Oosterhuis in het lied dat Esther van Rooijen en Wilfred Kemp aanhalen. Zo bezingt ze het verlangen dat velen hebben naar diep gekend en gezien worden. Muziek doet ons thuis komen in ons bestaan, zo schrijft filosoof Alicja Gescinska treffend in *Thuis in muziek*³: “Muziek is een fundament in ons bestaan en inzicht van de muziek verschaft inzicht in ons bestaan” Juist daarom slaat het initiatief *Luisteren met je hart* van Esther en Wilfred zo aan,

denk ik. Muziek vormt zo een eerste aanzet tot het openstellen van het hart met soms emotionele gesprekken, zo schrijven Esther en Wilfred.

Luisterend verbonden

Afrondend, het belang van luisteren maakt ook duidelijk dat we elkaar hard nodig hebben. Mensen zijn relationele wezens. Verlangen naar verbinding, naar een luisteraar en zelf luisteren naar iemand is deel van *la condition humaine*. Zowel binnen als buiten de geloofsgemeenschap is het essentieel om naar elkaar te luisteren, denk ik. Ik spreek veel jonge mensen die te midden van alle keuzes die ze hebben en de wereld die aan hun voeten ligt, niet meer weten naar welke stem ze moeten luisteren. Veel leeftijdsgenoten zijn bang om de verkeerde keuze te maken in een samenleving die vooral lijkt te bestaan uit winnaars en verliezers.

Bottom-up theologie

Ook in de kerk is het belangrijk om naar elkaar te luisteren. Ook, en misschien wel juist, als we het niet met elkaar eens zijn. Dat is de enige manier om een eenheid te blijven, te midden van alle verschillen.

Als *Jonge Theoloog des Vaderlands* ben ik veel bezig met wat ik noem *bottom-up theologie*: beginnen bij de mensen en de stemmen die van onderaf klinken. Het startpunt ligt bij de mensen zelf en bij hun leefwereld, niet bij dogma's of een vaststaande waarheid. Wie is

de ander? Wat zijn zijn/haar vragen en twijfels? En wat voor houvast en voor handreiking kun je vanuit het geloof of de theologie bieden?

Een mooi voorbeeld is de tentoonstelling die Mirjam Dirx en Jos van Genugten inrichten om stil te staan bij het 750 jarig bestaan van de zusters Norbertinessen. Gewoon beginnen met een vraag: "Wat is er religieus, spiritueel en heilig in jouw leven?" Met als uitkomst 25 unieke verhalen, ervaringen, mensen en wat resulteert in, denk ik, een bijzondere tentoonstelling.

De vier praktijkverhalen in dit nummer hebben laten zien hoe belangrijk een luisterende houding is. Vanuit een luisterende houding ontstaan er zomaar de mooiste gesprekken en ontmoetingen en laat ook iemand zich zien, zomaar en tegen de verwachtingen in. Ik wens u en jou van harte een levenslange luisterende houding toe.

Bottom-up theologie:

Het startpunt ligt

bij de mensen zelf
en bij hun leefwereld,
niet bij dogma's of een
vaststaande waarheid

1 Een jaar met Henri Nouwen, *Wijsheid en geloof voor elke dag*, Tielt 2010, 11 maart

2 www.vzinfo.nl/eenzaamheid

3 *Thuis in Muziek*, Alicja Gescinska, p. 113

Hoe kunnen we
deze oorlog ooit aan onze
kleinkinderen vertellen,
het verhaal van
de eerste maanden
van 2022?

Wat zullen we ons nog herinneren?

De hoge energieprijzen, de komst van de eerste Europese vluchtelingen, het vieren van het carnaval, de volle stadions, het loslaten van de 1,5 meter, de door Poetin met bommen geaborteerde kinderen in het ziekenhuis van Marioepoel?

Of de zachte woorden van Frère Roger van Taizé:

‘In de moeilijkste tijden is er vaak een kleine groep vrouwen en mannen geweest, verspreid over de wereld, die de loop van de geschiedenis hebben kunnen beïnvloeden, omdat zij ondanks alles de hoop niet opgeven.’

Wil zij zo’n man of vrouw zijn?

Rob Lijesen

Mijn zoon en zijn vriend helpen ons. We hebben hem voor nu begraven en een kruis geplaatst.

Gedrukte versie VPWinfo gaat stoppen

Bij de fusie van de VPW met CNV Connectief is afgesproken dat het blad *VPWinfo* nog drie jaar in de bekende gedrukte vorm zou kunnen verschijnen. Die periode hebben we gebruikt om de mogelijkheden van communicatie te onderzoeken vanuit de *Beroepsgroep VPW*. We hebben een enquête gehouden over hoe men het blad *VPWinfo* waardeert en welke vormen van communicatie men wil behouden. Een grote meerderheid waardeerde het blad hoog en koos voor de huidige vorm.

Daarnaast is er echter het streven van het CNV om o.a. vanwege duurzaamheidsredenen zoveel mogelijk over te gaan naar digitale communicatie. De leden van het onderdeel Utrecht hebben daar overigens in het verleden al vaker op aangedrongen.

Nog tweemaal

Omdat er in de jaren 2020 en 2021 geen landelijke bijeenkomst kon zijn en we de leden ook niet in een bespreking hebben kunnen raadplegen over de toekomst van *VPWinfo* is afgesproken dat het blad dit jaar nog twee maal kan uitkomen. Maar tegen de achtergrond van het communicatiebeleid van het CNV als geheel en omdat het aantal leden terugloopt (mede vanwege natuurlijk verloop) is besloten dat de gedrukte versie van *VPWinfo* gaat stoppen. De twee nummers van dit jaar worden een collectors item...

Wat gebeurt er dan verder?

De laatste jaren kende *VPWinfo* steeds een aantal ervaringsverhalen van collega's uit het pastorale werk, met daarbij één of twee reflecties van een deskundige. Die functie kunnen we voortzetten in de vernieuwde website van het CNV en van onze eigen beroepsgroep daarbinnen. Het is mogelijk zogenaamde *groepen* te maken waar die collegiale consultatie vorm kan krijgen. Dat vraagt wel een goede organisatie en redactie maar zo kan die belangrijke functie op een nieuwe manier vorm krijgen. Dat willen we in de komende maanden verder gaan voorbereiden.

Nieuws

Verder kan de website gebruikt worden om informatie door te geven zoals in *VPWinfo*: nieuws van de onderdelen, van de LKR over bijvoorbeeld het rechtspositiereglement, maar ook nieuws van andere organisaties die voor het pastorale werk interessant zijn. De nieuwsbrief van het onderdeel Limburg is een goed voorbeeld van deze functie.

We verwachten dat we zo elkaar goed op de hoogte blijven houden van wat er speelt in het pastorale werk en dat we elkaar daarin kunnen blijven stimuleren.

Guus Prevoo
Jos Deckers

Hierboven nog met het voormalige logo van VPW Nederland, hieronder met het CNV-logo

In juni weer een VPW-ontmoetings- en studiedag

Wat zou het mooi zijn elkaar weer eens echt te spreken! De vorige landelijke VPW-dag is alweer dik 2 1/2 jaar geleden. Nu de coronacrisis voorlopig bezworen is, zijn er mogelijkheden om elkaar weer op te zoeken. Daarom bereiden we een nieuwe ontmoetings- en studiedag voor die in juni a.s. in Utrecht gaat plaatsvinden.

Wat wordt de blauwdruk van de toekomstige plaatselijke kerk nu de parochies door fusies en kerksluitingen en opeenvolgende coronamaatregelen, grondig veranderen? En misschien zelfs: failliet zijn?

Het antwoord zoeken we in de richting van 'bewegingen' die het evangelie willen verkondigen, een boodschap aan de samenleving hebben (in meerdere betekenissen) en durven leven vanuit een evangelische spiritualiteit. Vanuit verschillende bewegingen zoeken we inleiders die ons willen meenemen in hun missie, inspiratie en ervaringen.

Datum en meer informatie volgen later

De dag is op dit moment nog in voorbereiding. Een datum, een overzicht van het programma en informatie over aanmelding volgen later via de mail. Maar je bent nu vast van harte uitgenodigd, dus houd je mail in de gaten!

Bestuur VPW

Gelezen

Een boek van de stapel

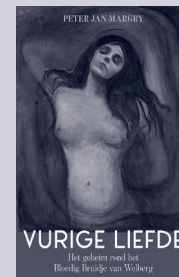
Vurige liefde

Het geheim rond het Bloedig Bruidje van Welberg

Peter Jan Margry

Uitgeverij Prometheus, 2021

ISBN 978 90 446 4858 4

Peter Jan Margry (1956) is hoogleraar Europese etnologie aan de UvA en senior onderzoeker bij het Meertens Instituut (KNAW). In een grootschalig onderzoeksproject op het

Meertens Instituut naar de Nederlandse bedevaart cultuur stuitte Margry op 'Het geval Welberg', over een jonge West-Brabantse vrouw in het plaatsje Welberg (nabij Steenberg) die tussen 1927 en 1950 geconfronteerd werd met een jaren durende sessie van intense mystieke ervaringen.

Het archief over deze zaak lag echter diep verscholen in de krochten van het bisschoppelijk paleis in Breda en was niet toegankelijk. Waarom mocht dat materiaal niet voor wetenschappelijk onderzoek worden vrijgegeven? Het bleek een gevoelige kwestie te zijn. Uiteindelijk was het Tiny Muskens, bisschop van Breda van 1994-2007, die Margry toestemming gaf om het Welbergmateriaal in te zien. Het resultaat is dit boek waarin Margry als een ware detective 'Het geval Welberg'

onthult en in een pakkend verhaal met humor en cynisme een beeld schetst van ‘de opkomst en ondergang’ van het ‘heiligdom Welberg’. Naast archiefonderzoek en een uitgebreide literatuurstudie is er ook gebruik gemaakt van interviews met (nabestaanden van) betrokkenen. Helaas is er ook veel bronnenmateriaal vernietigd; blijkbaar kon dat het daglicht niet verdragen.

De twee hoofdpersonen uit dit verhaal zijn Janske Gorissen, een eenvoudig meisje uit een arm arbeidersgezin, en pastoor Janus Ermen, haar biechtvader. Op 18-jarige leeftijd wordt Janske ernstig ziek: tuberculose. In die periode krijgt ze haar eerste religieuze belevenis in de vorm van een innige ‘aanraking met Jezus’, waarover ze spreekt met haar biechtvader. Die ziet in haar een ‘uitverkoren ziel’ en probeert haar religieuze gevoeligheid te stimuleren door veel literatuur over zieners en heiligen aan te reiken. Janske kan er inspiratie uit opdoen. Zo begint Ermens missie als personal coach van Janske

om haar te sturen tot religieuze sublimatie en met succes: Janske ontvangt boodschappen van Jezus en Maria (Moederke), haar beschermengel Solemnis, diverse heiligen en ze krijgt zelfs bezoek van de duivel. Het meest bijzondere is de wekelijkse stigmatisatie op vrijdag, waarbij veel bloed te pas komt. Daarmee is het hele mystieke repertoire rondom haar verzameld.

Ermen ziet mogelijkheden voor datgene wat iedere pastoor zich in die tijd zou wensen: zijn parochie, zijn Welberg, als Lourdes van Nederland. Op slinkse wijze gaat hij Janske dan ook op velerlei manieren propaganderen, ook al vraagt de bisschop van Breda enige terughoudendheid te betrachten. Zo wordt Welberg vanaf 1936 een ‘illegaal’ bedevaartsoord naar ‘Moederke’ en ontstaat er rond Janske een persoonlijkheidscultus. Zij weet zich omringd door haar ‘Clubke’, veelal geestelijken die helemaal idolaat zijn van dit ‘Bruidje van Jezus’, waarvan Guillaume Lemmens, de bisschop van Roermond, wel de meest fanatieke is. Uiteindelijk is het deze cultus, die argwaan aanwakkert en aanleiding is om de gebeurtenissen in Welberg aan het Heilige Officie in Rome voor te leggen. Dat betekent uiteindelijk in 1950 een *damnatio memoriae* voor Welberg,

d.w.z. zonder enige ruchtbaarheid per direct stoppen en uit het zicht laten verdwijnen om schandalen te vermijden. Doorslaggevend hiervoor zijn de liefdesaffaire tussen pastoor en ziene- res en intimiteiten met de bevriende geestelijken. En dat terwijl het juist Janske’s missie was jonge priesters, die worstelden met geloof en celibaat, steun te bieden.

Pastoor Ermen ziet mogelijkheden voor datgene wat iedere pastoor zich in die tijd zou wensen:

zijn parochie, zijn Welberg,
als Lourdes van Nederland

Met verbijstering en ongeloof heb ik dit boek gelezen. Hoe is het mogelijk dat men zich zo liet meeslepen in dit fantasma, zoals Margry het noemt. Antwoord op die vraag krijgen we in het laatste hoofdstuk waarin Margry een heldere analyse geeft van de diverse factoren, die hieraan bijgedragen hebben. Zo leefde o.a. bij de traditionele, katholieke geestelijkheid de overtuiging dat Welberg kon bijdragen aan het opleven van de devotie in een sterk moderniserende en veranderende samenleving. Lees het zelf en laat u meeslepen in dit ongelooflijke verhaal.

Op de pedalen

Als pastoraal werker kijk ik vol dankbaarheid terug op bijna 40 jaar basispastoraat. De eerste vijf jaar heb ik het pastoraat mogen verkennen in Princenhage, een wijk in Breda. Daarna volgde twaalf jaar Purmerend, waarvan ik de eerste zeven jaar vooral het pastorale werkveld heb mogen verbreden en de vijf daaropvolgende jaren me samen met een protestantse collega heb mogen verdiepen in de Missionair Oecumenische Gemeenschap in de Purmer. De laatste 23 jaar heb ik met al die ervaringen vruchtbaar mogen werken in Limmen.

Johan Olling

was tot januari 2022 pastoraal werker in Limmen

Nieuwsbrief

Het was in de Purmer dat ik in het kerkblad een pastoraal woordje startte met de titel *Op de pedalen*. Deze titel nam ik mee naar de Corneliusparochie in Limmen, waar ik vanaf het begin wekelijks per mail een nieuwsbrief begon te verzenden. Best een pittige opgave. Maar vanaf het begin was duidelijk dat de rubriek in wijde kring gewaardeerd en gelezen werd. Het pastoraal woord had ook *Woord van de pastor*, of *Vanuit de pastorie* of *Vanaf de werkvloer, mijn bureau* genoemd kunnen worden, maar het werd *Op de pedalen*.

De titel verwijst naar de pastor die op zijn fiets door het dorp rijdt. De beweging naar de mensen toe. Altijd onderweg. Heerlijk is het ook om tussen de huisbezoeken en afspraken door even uit te waaien, om tot jezelf te komen, te bidden en stil te staan bij je Schepper. Want bidden is voor mij niet het uitspreken van formulegebeden, maar het 'stil worden' om ruimte te maken voor 'Hij die is groter dan ons hart'.

Daarnaast heeft de titel *Op de pedalen* voor mij ook iets van 'je inzetten', 'kracht zetten' vaak ook tegen de wind in, om zo mee te werken aan een beetje betere wereld. Het is iets dat niet zomaar vanzelf gaat.

Geld ophalen

In dat kader denk ik terug aan fietstochten die we georganiseerd hebben om geld op te halen voor ontwikkelingsamenwerkingsprojecten van de *Vastenactie*. We vertrokken na de zaterdagavondvieringen vanaf verschillende kerkplekken in de regio om samen 's nachts om het Markermeer te fietsen. We zorgden er dan voor 's morgens op tijd present te zijn bij de zondagochtendvieringen. Ja, soms zul je tegen de wind in op de pedalen moeten om je doel te bereiken.

... de beweging naar mensen toe om een stuk met hen mee op te trekken, het gesprek aan te gaan en mogelijk te delen. Mensen voelden zich daardoor begrepen en werden uitgenodigd om uitzicht op leven, misschien wel God terug te vinden ...

Altijd bemoedigen

Vanuit dat gegeven schreef ik elke week een pastoraal woordje. Soms ging het over een uitspraak van een voorbijganger, een grappige gebeurtenis rond de kerk, een voorval in het dorp, een gedachte uit een overweging of een doordenkertje, maar het was wel altijd bemoedigend en met het verhaal van de Emmaüsgangers als kompas.

De beweging naar mensen toe om een stuk met hen mee op te trekken, het gesprek aan te gaan en mogelijk te delen. Mensen voelden zich daardoor begrepen en werden uitgenodigd om uitzicht op leven, misschien wel God terug te vinden. Ja, zo zijn er de afgelopen 40 jaar van pastoraat wat kilometers afgelegd om naar anderen toe te gaan.

Vanuit Limmen zijn we ook met een groep fietsers naar Santiago de Compostella geweest en gingen we met 15 fietsers letterlijk Op de Pedalen in het najaar van 2010 onder het motto *Fietsen voor Burkina*. Een bijzondere en uitdagende sponsorfietstocht naar Burkina Faso. Al fietsend worden afstanden tussen mensen en zelfs volken overbruggt, want de afstand van Limmen naar dit West-Afrikaanse land, waar we in Limmen door de jaren heen een band mee hebben opgebouwd, is ongeveer 8500 km...!

Camino

Mijn fietstocht als pastor is na 40 jaar ten einde, maar mijn camino gaat door. Dat is ook wat pelgrims die onderweg zijn naar Santiago de Compostella tegen elkaar zeggen: Niet Santiago de Compostella is het doel, maar de camino/de weg is het doel. De camino gaat door.

Nieuws uit de VPW-en

■ VPW Utrecht

• • • In de afgelopen maanden hebben we als bestuursgroep enkele malen via de digitale snelweg contact gehad. Nieuwtjes uitgewisseld, elkaar op de hoogte gesteld van de beleving van coro-

na in de parochie en in de teams. Maar telkens kwamen we ook uit op de vraag: wie willen we als VPW zijn? Welk belang vertegenwoordigen we nog en zo ja, voor wie? Meer dan de helft van onze leden is met emeritaat of pensioen; de andere helft is (nog) werkend in het pastoraat, overwegend parochie pastoraat. De rechtspositionele belangen voor deze helft – en daarmee voor de andere werkers in het parochie pastoraat – worden ondersteund via LKR en de beleidsmedewerker van het CNV. Maar we zijn toch meer... De VPW stond ook voor inhoudelijke verdieping en professionalisering van ons beroep. Studiebijeenkomsten, intervisie, projecten rondom spiritualiteit, aanmoediging om ervaringen op schrift te stellen...

Dat was ons gezicht in het verleden zowel landelijk als regionaal, toen de vereniging ook groots was in ledental. Dus de vraag: 'Hoe kunnen we daar meer vorm aan geven?' was niet zo vreemd. En zo kwamen we uit op de vraag: *wat zouden onze leden zelf willen?*

• • • Inmiddels (hopen en verwachten wij) hebben alle Utrechtse leden de kans gekregen om een eenvoudige digitale enquête in te vullen. Als bestuursgroep hadden we die wel via tante post en op papier willen houden, maar de richtlijnen van het CNV (Papier besparen!! En meer communiceren via de e-mail en de website) wezen een andere weg.

We hopen de uitkomst van dit onderzoekje in een volgende nieuwsbrief kenbaar te maken om zo voor een volgende jaarvergadering toch wat beleidslijnen te kunnen uitzetten.

| Leo Geurts

■ VPW Haarlem-Amsterdam

• • • Nu er weer meer kan na de coronapandemie is de *Werkgroep Inspiratiedag* weer aan de slag gegaan om een nieuwe dag te organiseren. Het thema zal zijn *Al het goede is een schaduw van God*. De dag is bedoeld voor alle vrijwilligers, pastores, bestuursleden en belangstellenden in ons bisdom en is altijd zeer goed bezocht geweest als dag van bemoediging, inspiratie en ontmoeting. Net als andere keren zal deze dag gehouden worden in de gastvrije Willibrorduskerk in Heiloo. Over een spreker denkt de werkgroep nog na, maar er zijn weer voldoende en aantrekkelijke workshops.

De datum van deze dag kan genoteerd worden in de agenda: 1 oktober.

• • • Als het programma helemaal rond is, zal de informatie verschijnen op de website van de VPW en gestuurd worden naar de diverse regionale parochiebladen. Tevens ontvangen t.z.t degenen die al jaren deze *Inspiratiedag* bezoeken een uitnodiging.

| Kiki Kint

De laatste redactievergadering

Op maandag 28 maart kwamen we, als redactie van de papieren VPWinfo, voor de laatste keer bij elkaar via Teams. Helaas konden Peter Derks en Koos Tolboom er niet bij zijn.

Van links naar rechts en van boven naar beneden:

Mirjam Dirx (hoofdredacteur), Marion Korenrump, Peter Derks, Koos Tolboom, Manon van den Broek en Jeroen van Lente (ontwerper).

COLOFON

VPWinfo.nl is het kwartaalblad van de Beroepsgroep VPW, onderdeel van **CNV Kerk en Ideëel** • ISSN 1574-9916 • Nr. 1, april 2022.
• Redactie VPWinfo.nl Mirjam Dirx (hoofdredacteur), Manon van den Broek, Peter Derks, Marion Korenrump, Koos Tolboom, Jeroen van Lente
• Redactiesecretaris Mirjam Dirx • 't Vaartje 112, 5165 ND Waspik
T 0416 - 312385 / 06-444 60 207 • mijdirx@gmail.com
• Grafisch ontwerp Jeroen van Lente Grafisch ontwerper • Tielekeshoeven 32, 5242 KB Rosmalen • T 06 28 15 20 30 • E jeroenvanlente@msn.com
• Druk Drukkerij DekkersvanGerwen, Den Bosch

De foto's van de auteurs en foto's bij de artikelen zijn door de auteurs zelf aangeleverd. Foto's: Jeroen van Lente [p 16, 17, 22, 23], Illustraties: Jeroen van Lente [voorkant omslag, p 3, 5, 6, 8, 10, 12 t/m 15, 18, 19]

Ledenbijdrage 2022 – sector Zorg & Welzijn, Kerk en Ideëel

	Bruto	Netto *
Brutosalaris:		
Helpt minimumloon of minder	€ 9,35 p/mnd	€ 5,79 p/mnd
Minimumloon of minder en jongeren t/m 23 jaar	€ 12,95 p/mnd	€ 8,02 p/mnd
Meer dan minimumloon	€ 17,50 p/mnd	€ 10,83 p/mnd
Voltijd studenten MBO of HBO (de eerste maand wordt € 0,50 administratiekosten in rekening gebracht.)	Gratis	Niet van toepassing
Studenten overgangstarief (gedurende een jaar na het einde van het gratis lidmaatschap)	€ 5,00	€ 3,10
(Vroeg)gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden (WW/WAO)	€ 9,35 p/mnd	Niet van toepassing

Voor betalingen anders dan per automatische incasso geldt een toeslag van € 1,- per betaling.

* Let op: De nettobedragen zijn gebaseerd op een contributieruggave van ruim 38%. Als werkend lid kun je een groot deel van je contributie terugverdienen. Het voordeel kan oplopen tot zo'n € 90,- per jaar. In het najaar ontvang je hierover automatisch bericht.

Organisatie CNV Kerk en Ideëel

• Postbus 2510, 3500 GM Utrecht, bezoekadres: Tiberdreef 4, 3561 GG Utrecht
E rkpastoraalwerk@cnv.nl • W www.vpwinfo.nl
• Karin Kasper • E k.kasper@cnv.nl

• Bestuur Beroepsgroep VPW • H. Berbé, J. Deckers, M. van Tricht, L. Geurts, T. Halin, J. Houben, G.M.H. Kamsma-Kunst, H.J.M. Kint-van Os, G. Prevoov.
• Landelijke Commissie Rechtspositie (LKR) • J. van Beek, M. Bruijns, G. Damen, G. Dieteren, N. Foppen, T. Halin (voorzitter), W. Vroom, N. van Waterschoot (FNV)
• Website www.vpwinfo.nl • G. Prevoov, webmaster

Onderdelen van de beroepsgroep VPW in de bisdommen

• VPW Den Bosch vacature
• VPW Breda • Contactgroep: drs. J.M.A. Heezemans, Van Hattumstraat 18, 4437 AG Ellewoutsdijk, 0113 - 548 201, breda@vpwinfo.nl
• VPW Groningen-Leeuwarden • Secretariaat: N. Bouma, Trambaan 15, 9251 LZ Burgum, 0511 705 336, [groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl](mailto: groningen-leeuwarden@vpwinfo.nl)
• VPW Haarlem-Amsterdam • Secretariaat: H.J.M. Kint-van Os, Triade 45, 1901 GW Castricum, 06-24 60 38 29, kikikint@xs4all.nl
• VPW Limburg • Secretariaat: P. Linders, Stichting Groenewold, Roermond, 077 - 354 66 89, [limburg@vpwinfo.nl](mailto: limburg@vpwinfo.nl)
• VPW Rotterdam • Secretariaat: H.J.T. Dam, Alblashof 54, 2951 XR Alblasserdam, 06-12 37 40 02, [rotterdam@vpwinfo.nl](mailto: rotterdam@vpwinfo.nl)
• VPW Utrecht • Contactpersoon: L.Geurts, Pasteurstraat 106, 7316 GW Apeldoorn, 06-44 04 64 65, lgeurts-18@kpnmail.nl

Verzoek aan onze leden!

Als er iets verandert in uw gegevens wilt u dan zo vriendelijk zijn dit zelf aan te passen via mijn.cnv.nl of dit door te geven aan ons secretariaat: bel met CNVinfo, telefoon 030-7511003. Denk daarbij aan • Adresgegevens • Verandering van werkring of werksort • Arbeidsduurverandering (bijvoorbeeld van full-time naar half-time) • Het overgaan van studentlid naar werkend lid • Het met emeritaat gaan • Verandering van werkgever

Boot!

De Gouwe is geen rivier, geen kanaal, maar een gekanaliseerde rivier. Het is maar dat je het weet! De naam van dat watertje spreek je niet uit op z'n plat Haags of Rotterdams, maar zoals het hoort: stijlvol, gedragen en met respect voor wat de rivier heeft gebracht: een prachtstad die, terwijl het water langzaam stijgt, steeds verder wegzakt in het veen.

Ineens lag in dat watertje, precies aan de rand van een volkswijk, nog net binnen de stadsgrenzen, een groot wit ding: een boot. In de volksmond vluchtelingenboot geheten maar op het stadhuis aangeduid als: hotelboot.

Nu moet ik eerlijk zeggen aan de buitenkant ziet ie er ook zo uit, prachtig wit en grootser dan groot. Het had zo een speeltje van Mohammed bin Rashid Al Maktoum kunnen zijn, de sjeik van Dubai.

Bouwen aan de stad

Rob Lijesen

Die boot bracht de kerken van Gouda bij elkaar om op zoek te gaan naar verbinding met onze *Fratelli Tutti* die gevlucht waren voor oorlog en geweld. Allerlei ideeën werden aangedragen, van het openstellen van onze kerken en huizen tot aan handwerkles. Uiteindelijk werd gekozen voor het derde werk van barmhartigheid. Zo kon het gebeuren dat de Evangelicalen zouden zorgen voor joggingbroeken, de PKN voor winterjassen, de Reformatorische kerk voor truien. En wij? De Catholica werd uitgedaagd om herenschoenen te scoren in de maten 41-44.

Daar stond ik dan, zo maar op een zondagochtend, als een mantra had in de verkonding keer op keer geklonken:

Nooit ben ik op de vlucht geweest.

Nooit gedobberd op een eindeloze zee.

Altijd was er een thuis voor mij. Altijd een liefdevol mens. Als ik ooit moét vertrekken. Mensen, heb mij dan lief.

Bij de mededelingen rechtte ik mijn rug, richtte ik mij tot de Adams in de kerk en riep de mannen op om samen met hun Eva's de kledingkast in te duiken om op zoek te gaan naar schoeisel.

Ontroerend was wat er de zondag daarop volgde. Parochianen kwamen met tassen vol met schoenen naar de kerk, soms nieuw gekocht maar in ieder geval schoon, heel, gepoetst en voorzien van nieuwe veters. Met elkaar lieten ze zien waarin een krimpende kerk groot(s) kan zijn!

Een paar weken later was ik weer in de kerk van Bodegraven, bedankte de gemeenschap voor hun zorg en aandacht voor de medemens. Bij het uitgaan van de kerk zei Piet, onze mannsje van alles, met een grote glimlach: 'Hé Rob, wat heb jij mooie schoenen aan!'

En ik antwoordde in stilte:

Nooit ben ik op de vlucht geweest.

Nooit gedobberd op een eindeloze zee.

Altijd was er een thuis voor mij. Altijd een liefdevol mens. Als ik ooit moét vertrekken. Mensen, heb mij dan lief.